

Bölüm 7

ÜLKE ÖRNEKLERİYLE YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ YAKLAŞIMI

Funda SELVİ¹

GİRİŞ

Kamu işletmeciliği yaklaşımı 1970’li yılların sonları ve 1980’li yılların başlarında kamu yönetimi kuramı içinde oluşmaya başlamıştır. Kamu İşletmeciliği Okulu’nun 1980’li yıllarda entelektüel bir kriz geçirmesi nedeniyle, okulun kendini yeniden tanımlama süreci Yeni Kamu İşletmeciliği (YKİ) Okulu’nun ortaya çıkmasıyla gerçekleşmiştir. Kamu işletmeciliği anlayışında kamu yönetiminin teorik olarak hangi yeni niteliklere sahip olması ve uygulanabilirliği açısından hangi kuralları taşıması ön plandayken; YKİ yaklaşımıyla değişimi gerekli kılan ve kamu yönetimine adapte edilmeye çalışılan özel sektör yönetim tekniklerinin pratik anlamda kamu sektörüne “Nasıl” uygulanabilirliğinin üzerinde durulmuştur.

Ekonomik ve politik sistemlerinde çeşitlilik gösteren ülkelerde gelişen bilimsel tartışmalarla, benzer kamu sektörü reformlarının yaşandığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kore, İngiltere, Portekiz, Brezilya, Avustralya, İsveç, Yeni Zelanda ve Kanada gibi pek çok ülkede gerçekleşen reform hareketleriyle kamu sektöründe verimliliğin en üst düzeye çıkarılması hedeflenmektedir.

Çalışma kapsamında ilk bölümde kamu işletmeciliği yaklaşımı unsurları, kamu sektörü ve özel sektör arasındaki benzerlikler ve farklılıklar boyutunda değerlendirilmiştir. İkinci bölümde YKİ yaklaşımı, farklı yazarların YKİ ilkelerini belirleme çalışmaları üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda YKİ yaklaşımının bir politika transferi şeklinde ülkeler arasında yayılmasıyla oluşan, farklı ülkelere yansıma süreci değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ülke örnekleri üzerinden YKİ yaklaşımının somut reform hareketlerine nasıl dönüştüğü ve ülke uygulamaları hakkında bilgi verilmiştir. Son bölümde ise YKİ yaklaşımına yönelik eleştirilere yer verilmiştir.

¹ Öğr.Gör., Trakya Üniversitesi Edirne Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu , fundaselvi91@gmail.com

SONUÇ

Küreselleşme tüm dünyadaki ekonomik, yönetsel, siyasal, hukuksal, sosyal ve kültürel sistemleri giderek birbirine yakınlaştırmaktadır. Bu durumdan kamu sektörü etkilendiği gibi özel sektör de etkilenmektedir. Kamu sektörünün işlevlerine ve bu işlevlerinin boyutuna yönelik yeni uygulamalar, kamu hizmetinin kapsamını değiştirmiştir. Bu yeni oluşumun gereği olarak yeni kapsama uygun bir personel rejimi gündeme gelmiştir. Söz konusu yeni sistem YKİ yaklaşımı adı altında birtakım nitelikler barındırmaktadır. Bu nitelikler kamu personel sayısının azaltılması, sözleşmeli statünün geniş kapsamda uygulanması ve esnek çalışma ile performansa dayalı ücret sistemlerinin geliştirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda kamu personel rejimi özel sektör personel rejimine yaklaşmaktadır.

Küresel sistem içinde çeşitli ülkelerin yönetim yapılarını etkileyen faktörler arasında; ülkelerin kendi ekonomik, tarihsel, kültürel yapısı gibi iç dinamikleri yer alırken, aynı zamanda uluslararası kuruluşların da YKİ ilkelerinin yaygınlaştırılmasında etkisinin büyük olduğu görülmektedir. Bu etkinin özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle arttığı söylenebilmektedir. YKİ ilkelerinin hedeflenen amaçlara ulaşılmasında gelişmiş ülkelere sağladığı avantajlar, diğer ülkelerin politika uygulayıcıları tarafından YKİ yaklaşımının bir politika transferi şeklinde aktarılmasında etkili olmuştur.

YKİ yaklaşımı büyük batı ülkelerinde, özellikle Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda, İngiltere ve ABD'de gelişmiştir. Bu çerçevede ülkeler arası gerçekleştirilen reform hareketleri; kapsam, etki ve başarı bakımından değişiklik gösterse de, benimsedikleri hedefler ve kullanılan teknolojilerde benzerlik göstermektedir. Farklı ülkelerde gerçekleştirilen reformların en önemli noktası hükümetlerce desteklenmiş somut önlemler barındırmasıdır. Söz konusu sürecin olumlu etkilerinin yanında, kimi ülkelerde toplumsal yozlaşma boyutunda olumsuz durumlar da yaşanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Allison, G. T. (1980). Public and Private Management: Are They Fundamentally Alike in All Unimportant Respects? Cambridge: MA: John F. Kennedy School of Government, Harvard University.
- Dolowitz, D. P., ve Marsh, D. (2000). Learning From Abroad: The Role of Policy Transfer in Contemporary Policy-Making. *Governance* , 5-23.
- Dolowitz, D., ve Marsh, D. (1996). Who Learns What From Whom: A Review of the Policy Transfer Literature. *Political Studies*, 343-357.
- Güler, B. A.(1994). Nesnesini Arayan Disiplin:Kamu Yönetimi. *Ammé İdaresi Dergisi*, 3-19.
- Haque, M. S. (2004). New Public Management: Origins, Dimensions and Critical Implications. *Public Administration and Public Policy* , 13-27.

- Hood, C. (1991). A Public Management For All Seasons? *Public Administration* , 3-19.
- Hood, C. (2016), “Tüm Zamanlar İçin Kamu İşletmeciliği Yeni Kamu İşletmeciliğinin Yükselişi”, Çev. Cevdet Zengin, içinde Kamu Yönetimi Klasikleri, J. M. Shafritz ve A. C. Hyde, Çev. Editörleri: Hüseyin Akdoğan ve Serkan Altuntop, Global Politika ve Strateji, Ankara, 749-772.
- Kaboolian, L. (1998). The New Public Management: Challenging the Boundaries of the Management vs. Administration Debate. *Public Administration Review* , 189-193.
- Kaçer, F., ve Erat, V. (2014). Küreselleşme ve Bir Politika Transferi Olarak Yeni Kamu İşletmeciliği. *Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies* , 27-44.
- Karasu, K. (2004). İngiltere. B. A. Güler, O. Karahanoğulları, K. Karasu, A. A. Dikmen, Ö. Akın, E. Tellal, et al. içinde, *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri* (s. 87-181). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Karcı, Ş. M. (2015). Küresel Dinamikler Etkisinde 2000’li Yıllarda Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Demokratikleşme Reformu. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 40-64.
- Karcı, Ş. M. (2008). Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımının Temel Değerleri Üzerine Bir İnceleme. *Akdeniz İİBF Dergisi* , 40-64.
- Kesik, A. (2005). 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu Bağlamında ve AB Sürecinde Türk Kamu İç Mali Kontrol Sistemi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 94-114.
- Köksal, T. (2006). 1980 Sonrası Yeni Sağ Politikalar ve İcraatın İçinden Programlarının (1984-1989) Değerlendirilmesi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi).
- Küp, D. (2012). Yeni Sağ Politikalar Ekseninde Türk Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Arayışları ve Bu Yeni Yapının Beklentilere Cevap Verebilme Düzeyi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi).
- Murray, M. A. (1975). Comparing Public and Private Management: An Exploratory Essay. *Public Administration Review* , 364-371.
- Ömürgönülşen, U. (1997). The Emergence of A New Approach to The Public Sector: The New Public Management. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 517-565
- Önen, M. S., ve Kurnaz, S. (2017). Kamu Yönetimi Reformlarında Yeni Perspektifler ve Arayışlar. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi* , 51-69.
- Sobacı, Z. M. (2005). Türk Kamu Yönetiminin Sorunlarının Yeni Kamu İşletmeciliği Bağlamında Değerlendirilmesi. *Liberal Düşünce* , 161-174.
- Şaylan, G. (2000). Kamu Yönetimi Disiplininde Bunalım ve Yeni Açılımlar Üzerine Düşünceler. *Amme İdaresi Dergisi*, 1-22.
- Şimşek, Y. (2012). Kamu İşletmeciliği Reformu: İngiltere, Kanada ve ABD’de Kamu İşletmeciliğine Geçiş. *Türk İdare Dergisi* , 195-217.
- Temizel, H. (2007). Neo-Liberal Politikalar Doğrultusunda Türkiye’de Devletin Yeniden Yapılanması, Küresel Sistemle Bütünleşme Sorunları. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı (Doktora Tezi).
- Ünal, Z. (2010). Kamusal Başarısızlık Teorisinin Yeni Kamu İşletmeciliği Açısından İncelenmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi).
- Üstüner, Y. (2000). Kamu Yönetimi Kuramı ve Kamu İşletmeciliği Okulu. *Amme İdaresi Dergisi* , 15-31.
- Weimer, D. L. (1994). Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector, by David Osborne and Ted Gaebler. New York: Addison-Wesley, 1992. *Journal of Policy Analysis and Management* , 187-192.
- Yılmaz, O. (2001). Kamu Yönetimi Reformu: Genel Eğilimler ve Ülke Deneyimleri. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- Zengin, O. (2009). Günümüz Kamu Yönetiminde Ön Plana Çıkan Yaklaşımlar. B. Övgün içinde, *Kamu Yönetimi: Yapı İşleyiş Reformu* (s. 1-41). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi.